

разграничението между тях, но поради факта, че няма група, която да не е като минимум двуетична, езикът не е непреодолима пречка за комуникация. Може определено да се твърди, че всяка циганска група има собствен език или негова диалектна форма и този език я характеризира като група. Но подобно на професията и начина на живот, и езикът на циганската група може лесно да бъде сменен с друг, и то не само с езика на околното население, (пример за което са турско- и румънско-говорящите), но и с друг цигански диалект. За последното има достатъчно свидетелства както в литературата, така и на днешния терен - като пример е достатъчно да се посочат софийските "влахички" цигани ("влахори"), които за последните три десетилетия са приели като свой езикът на "ерлиите" или румъно-езичните групи на маймунджии-кукличари, които още преди 30-40 години също са били циганоезични. В случая най-впечатляващото е зашеметяващата бързина, с която групата е способна да направи такава смяна на езика.

Езика си циганите използват и като средство за самоизолация при контактите с околното общество, когато не желаят да бъдат разбрани.

Друг фактор, който обикновено влияе върху интегрираността и съществуването на етническите групи, е географският. Но за циганите той няма определящо значение - редица запазени групи живеят пръснати из цялата страна, а някои дори са трансгранични, което не пречи те да се осъзнават и да съществуват като една група. (Напр. "ловарите живеят от СССР до САЩ, от Осло до Истанбул, от Малая до ЮАР и Бразилия", казва един от най-добрите познавачи на тази група Ян Йорс.) Или: по-малката група на "синтите" днес обитава земи в Германия, Франция, Полша, Чехо-Словакия, бивша Югославия, Италия, Австрия и Русия.

В редица етнически общности важен интегриращ фактор е религията. Циганите са известни като общност, която лесно приема вероизповеданието на населението сред което живее, лесно го сменя с друго, а нерядка е и синкретичност във вярванията им. Като правило в рамките на една и съща група различията във вероизповеданията на отделните части от нея не са пречка за осъзнаване на единството на общността; пример - циганите-келдери от западноевропейските страни в мнозинството си са католици, но не чувствуват разлика между себе си и православните келдери (напр. от бивша Югославия), с които се смятат за една група. Дори при липса на брачни партньори такива се търсят от